

Figuri ilustre sătmărene (II) Dr. Titu Demian (1896-1958)

Claudiu Porumbăcean

Fiind un partid cu o puternică influență în județ, Partidul Național Țărănesc (P.N.Ț.) a avut în fruntea sa și la Satu Mare personalități ilustre, cum ar fi Alexandru Breban, Mihai Popovici și Titu Demian. Din aceste motive și pentru a fi mai bine cunoscut cititorilor, am decis să dăm spre publicare câteva date despre ultimul președinte al P.N.Ț. filiala Satu Mare, dr. Titu Demian (fig.1), avocat, doctor în drept și om politic, luptător anticomunist și exemplu de moralitate, fiind un reprezentant de marcă al acestui județ, numele său aflându-se prezent în mai multe lucrări de specialitate și enciclopedii românești și maghiare¹.

Născut la 7 septembrie 1896 în comuna Dănești, satul Negreia² (atunci satul aparținea comunei Șișești), actualmente în județul Maramureș, Titu Demian se trage dintr-o familie românească de țărani înstăriți, al cărei arbore genealogic (fig.2) coboară, deocamdată, până în 1770 (anul nașterii lui Demian Alexa). De numele acestei familii se leagă și prima școală românească din Negreia³.

Fiul lui Demian Atanasie (1859-1929), agricultor îmbogățit prin comerțul cu vite, Titu Demian urmează de mic toate treptele educaționale, la fel ca și frații săi (cu o singură excepție) ajungând student la Facultatea de Drept a Universității din Cluj, pe care o absolvă în 1923⁴, an în care vine la Satu Mare, unde practică avocatura. Obține doctoratul în drept și se afirmă ca un bun avocat, devenind membru în diferite societăți și asociații, consilier juridic al Băncii „Casa Noastră” și al Fabricii de vagoane „Unio”⁵.

Pe lângă activitatea sa profesională, dr. Titu Demian a rămas cunoscut contemporanilor săi și parțial urmașilor, prin faptul că a luat parte activ la viața politică a orașului și județului Satu Mare, în calitate de membru al P.N.Ț. Numele său este prezent, alături de cel al lui Mihai Popovici, Alexandru Breban, ș.a. pe lista P.N.Ț. Satu Mare pentru alegerile parlamentare din 1927, fără însă a fi ales⁶.

Sfârșitul anilor '30 ni-l prezintă pe Titu Demian în funcția de vicepreședinte al organizației județene și membru în Comitetul Executiv orășenesc al P.N.Ț.⁷ După căderea guvernului Iorga (6 iunie 1932), țărâniștii revin la putere, iar pe plan local Titu Demian îndeplinește funcția de primar al orașului Satu Mare în perioada 12 iunie 1932 - 18 decembrie 1933. În această postură confirmă calitățile sale și se implică în probleme dificile, reușind redresarea situației financiare a orașului și pavazarea unor străzi⁸.

Un moment foarte important din istoria organizației județene a partidului s-a petrecut la data de 3 mai 1936, când s-au desfășurat lucrările Congresului județean al P.N.Ț. Satu Mare, eveniment ce s-a bucurat de participarea lui Maniu, Mihalache, dr. Lupu, ș.a.⁹. Cu această ocazie s-a ales noua conducere a organizației pe o perioadă de 2 ani, în frunte cu Titu Demian, secretar general fiind Ștefan Anderco¹⁰. Noua conducere a rămas valabilă (și din cauza menținerii altor congrese datorită condițiilor istorice neprielnice) până la Congresul partidului din 23 martie 1946¹¹.

Protestând împotriva regimului carlist, Titu Demian semnează, alături de alți fruntași P.N.Ț., Memorandumul românilor din Transilvania, adresat lui Carol al II-lea la 15 decembrie 1938¹². Anterior acestui moment, el dă dispoziție tuturor organizațiilor țărăniști din județ să voteze contra constituției cu ocazia plebiscitului din 25 februarie 1938¹³.

Dictatul de la Viena și anii celui de-al doilea război mondial au lăsat urme adânci în rândurile populației sătmărene. Cu toate acestea P.N.Ț. își reia activitatea destul de repede

și deține, pentru o scurtă perioadă de timp, majoritatea în conducerea județului Satu Mare¹⁴. Sursa citată prezintă procesul verbal de constituire a Uniunii Democrate Române, datată 15 decembrie 1944, al cărei președinte a fost ales Titu Demian. Această organizație întrunea membrii mai multor partide din județ, în vederea instaurării unei administrații românești.

Într-un context mai mult decât dificil, foarte ostil din partea puterii, dar susținut de populație, la 23 martie 1946 P.N.Ț. Satu Mare și-a ținut ultimul Congres, chiar în clădirea în care se afla (și se află și azi) sediul P.N.Ț., fiind proprietatea lui Titu Demian (autoritățile locale comuniste nu au permis desfășurarea lucrărilor într-un local adecvat). Congresul a desemnat noua conducere P.N.Ț. Satu Mare, Titu Demian fiind reales în funcția de președinte al acestei organizații¹⁵.

Fiind o persoană anticomunistă și antitotalitară, el s-a opus sistemului sovietic pe cale de instaurare, fiind un exemplu și un lider în rândurile opoziției sătmărene, motiv pentru care și-a atras ura comuniștilor.

La alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946 candidează pe lista P.N.Ț.; este ales în ciuda fraudei electorale, fiind ultimul parlamentar al opoziției din Satu Mare. În semn de protest față de alegerile falsificate de către Partidul comunist, Titu Demian refuză prezența în Parlament. După ce a fost ținta mai multor atacuri calomnioase din partea politrucilor comuniști, dr. Titu Demian a fost arestat și mutat cu domiciliu obligatoriu la Cluj¹⁶, unde va înceta din viață la 29 aprilie 1958. Întreaga avere i-a fost confiscată în momentul dislocării (10 august 1949)¹⁷ lăsând în urma sa doar o fiică, Maria, actualmente cercetătoare la Academia Română în București.

Numele său va rămâne înscris pentru totdeauna în paginile P.N.Ț., partid pentru care a făcut tot ce i-a stat în putință, având convingerea că ceea ce face este bine pentru acest județ și locuitorii lui.

Historical characters from Satu Mare (II)

Dr. Titu Demian(1896-1958)

(Summary)

Born in 7 th of september, 1896 in the commune Dănești, village Negreia (now in Maramureș county), Titu Demian (fig.1.) is the last president of P.N.Ț. (Satu Mare branch), before 1947. Advocate, master in law and political personality, anticommunist fighter (fig.2), Titu Demian is a representative for county, his name being mentioned in a lot of speciality works, in Romanian and Hungarian encyclopaedies.

Note

1. Vezi Lucian Predescu - Enciclopedia Cugetarea, Ed. Cugetarea, Georgescu Delafras, București 1940, p. 263.
2. Várady Aladár - Erdélyi Monografia, Ed. Gloria, Satu Mare, f.a., p. 90.
3. Tankóczy Gyula - Satu Mare Város Képes Tükre, Satu Mare, f.a., p. 140 și 141.
4. O scrisoare a fiicei lui Titu Demian, Maria Demian, Maria Zaharescu Demian, care se referă la unele date personale din viața tatălui său, se află în posesia autorului.
5. Informațiile privind originea familiei lui Titu Demian se datorează amabilității domnului director al Muzeului Județean de Istorie Satu Mare, Viorel Ciubotă, care ne-a pus la dispoziție o cronică a familiei Demian.
6. Lucian Predescu - op.cit., p. 263.
7. Várady Aladár, Berey Géza - op.cit., p. 90.
8. „Satu Mare”, anul IX, nr. 26/26 iunie 1927.
9. Tankóczy Gyula - op.cit., p. 141.
10. Ibidem, p. 14.

9. Arhivele Statului Satu Mare, fond Aurel Popp, dos. 41, fila 107-108 și „Satu Mare” nr. 52/11 decembrie 1932.
10. „Dreptatea”, nr. 127/28 ianuarie 1945.
11. „Patria”, nr. 36/1946.
12. Cornel Grad, Doru E. Goron - Un document despre situația Transilvaniei la 20 de ani după unire: Mermorandumul Românilor din Transilvania (Ardeal, Banat, Crișana, Satu Mare, Maramureș), prezentat de fruntașii P.N.T. regelui Carol al II-lea la 15 decembrie 1938, în AMP. (Zalău), nr. XVIII, 1994, p. 390.
13. Arhivele Statului Satu Mare, fond Prefectura Județului Satu Mare, seria Confidențial-Personale (C.P.), dos. 1/1938, f. 4.
14. „Dreptatea”, nr. 132/10 februarie 1945.
15. Idem, nr. 59/1946.
16. Arhiva A.F.D.P.R. filiala Satu Mare.
17. Arhivele Statului Satu Mare, fond Prefectura Județului Satu Mare, dos. 32/1949, f. 64 și 83.

Fig.1 Dr. Titu Demian(1896-1958)

FAMILIA DEMIAN

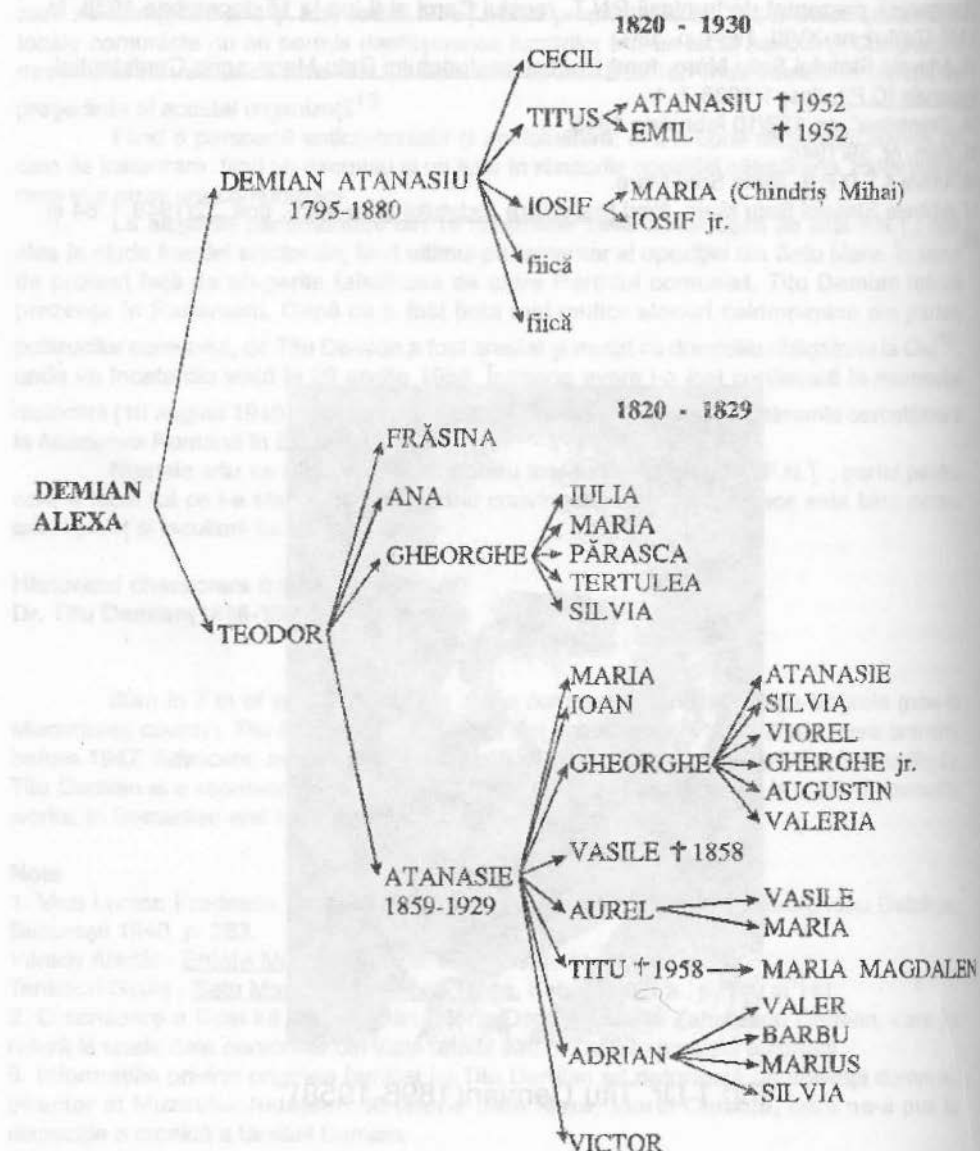

Fig. 2 Familia Demian. Arborele genealogic